

Xavier Vives

La crisi i la innovació a Espanya

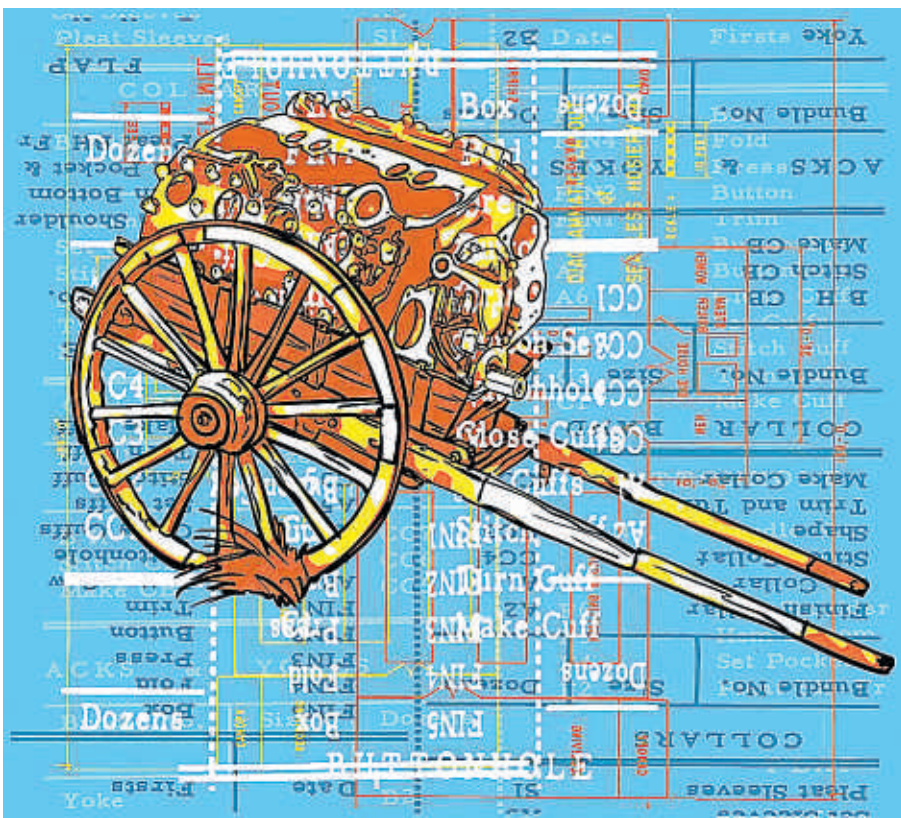
La crisi ha fet efecte en els recursos dedicats a recerca i desenvolupament (R+D) a Espanya. Van arribat a un màxim el 2008 en termes totals, tot i que els que provenen de l'administració pública encara van créixer lleugerament fins al 2010. L'esforç sostingut en R+D en relació amb el producte interior brut (PIB) d'Espanya va assolir l'1,35% el 2008 per baixar fins a l'1,24% segons l'última dada disponible del 2013. En efecte, Espanya va retallar distància amb Europa (Unió Europea dels 28) fins al 2008-2010, però ara ens allunyem del 2% de la mitjana comunitària. Mentre la UE millora lleugerament l'esforç durant la crisi, Espanya el rebaixa. És interessant observar que els avenços més significatius es donen en països procedents de l'ampliació cap a l'est (Eslovàquia, Eslovènia, Estònia, Hongria i República Txeca). Tots aquests països, excepte Eslovàquia, ja van invertir més que Espanya en R+D en percentatge del PIB el 2013.

Què explica aquesta disminució de l'esforç inversor? En primer lloc, la baixada de la contribució pública. De fet, en el període 2008-2013 Espanya ha estat el país de la UE que més ha retallat la participació de la despesa en R+D en la despesa pública total: ha passat de ser el tercer país amb més despesa pública en R+D sobre el total el 2008 a la posició 15 el 2013. Aquesta reducció dels recursos públics disponibles s'agreuja quan comprovem que s'executa una proporció decreixent de la despesa, poc per sobre del 50% el 2014 en l'administració central. En segon lloc, l'esforç inversor del sector privat és pràcticament la meitat de la mitjana europea, i la tendència s'ha agreujat en el període de crisi. Tenim un sector privat poc innovador, tot i que amb excepcions importants. A més, la crisi ha suposat una disminució important

X. VIVES, professor de l'iese

de la col·laboració publicoprivada en matèria d'R+D.

Les comunitats autònomes han seguit aquesta tendència general, per bé que cal destacar dues excepcions. El País Basc és l'única comunitat que durant la crisi ha incrementat la despesa per càpita en R+D –una cosa que ni Navarra no ha aconseguit, encara que hi ha regions, com Catalunya, que l'han reduït molt poc– atesa la capacitat de finançament que té i la política d'innovació. Catalunya ha aconseguit

més de la meitat dels projectes competitius atorgats a Espanya del Consell Europeu d'Investigació (ERC) en el període 2008-2013. Això demostra que una bona política fa la diferència, no només compta el volum de despesa, sinó també la manera com es gasta.

Un informe recent de la Comissió Europea proporciona un diagnòstic de les debilitats del sistema científic tecnològic espanyol. Mostra, en primer lloc, l'existència d'una estructura dual amb una alta qualitat en una part però amb uns resultats baixos de mitjana. En segon lloc, parla de la presència d'un reduït nombre de grans empreses que impulsen l'R+D acompanyades d'un nombre de microempreses i pimes innovadores significativament me-

nor per habitant que en l'entorn europeu. Finalment, el sistema té una coordinació estatal-regional insuficient entre administracions, cosa que provoca que no es generin economies d'escala i que, particularment, les universitats hagin de fer front a problemes generats per una governança dividida entre nivells administratius diferents. L'informe proposa mesures que la comunitat científica fa temps que reclama, com ara donar més autonomia de gestió (i que ho sigui realment) als centres d'investigació (especialment als centres del CSIC) i que aquests siguin avaluats de manera independent i mitjançant revisió internacional; incrementar la part del finançament dels centres derivada de fons assignats en procediments competitius, i promoure la col·laboració publicoprivada en la innovació. Així mateix, proposa engegar l'Agència Pública d'Investigació que, entre altres objectius, ha de servir per donar estabilitat i previsibilitat a les aportacions públiques i així permetre una planificació a mitjà i llarg termini a la comunitat científica i empresarial. Aquest últim punt és fonamental. Un esforç continuat es pot desaprofitar en un període relativament curt de reversió en el suport a la investigació.

La crisi a Espanya ha implicat un augment descomunal de l'atur i de la precarietat laboral que ha acabat rebaixant els costos salarials. Si bé aquestes rebaixes de costos han augmentat la competitivitat de les empreses i impulsat les exportacions, la millora de la competitivitat no serà sostenible sense augments de la productivitat. Amb una visió curterminista, s'ha descuidat la millora del capital humà i tecnològic mentre es mantenen, per exemple, les faraòniques inversions en l'AVE. Les retallades derivades de la crisi a la despesa en R+D molt probablement perjudicaran durant temps la capacitat innovadora i competitiva del país.●

La crisi a Espanya ha implicat un augment descomunal de l'atur i de la precarietat laboral que ha acabat rebaixant els costos salarials. Si bé aquestes rebaixes de costos han augmentat la competitivitat de les empreses i impulsat les exportacions, la millora de la competitivitat no serà sostenible sense augments de la productivitat. Amb una visió curterminista, s'ha descuidat la millora del capital humà i tecnològic mentre es mantenen, per exemple, les faraòniques inversions en l'AVE. Les retallades derivades de la crisi a la despesa en R+D molt probablement perjudicaran durant temps la capacitat innovadora i competitiva del país.●

Pilar Rahola

La sor

Confesso el meu amor incondicional per sor Lucía Caram. I no només per les moltes complicitats en la mútua mirada sobre Catalunya. Si l'amiga Llúcia –com m'agrada dir-li en broma íntima– pensés ben diferent del que jo penso, també li tindria un amor incondicional. Perquè la meva estima no parteix de les seves idees sinó de la profunda bondat que habita a la seva ànima. És possible que la seva imatge d'argentina potent, amb la llengua ràpida i la força d'un huracà, amagui un fet que, els que la coneixem, admirem sense reserves: és una dona d'una fe pregona, intensa, tocada per la llum de Déu. És a dir, tot el que fa, el que diu, pel que lluita, el que defensa i actua i resol... tot té un sentit evangèlic i neix d'una interpretació honesta i transcendent de la seva creença religiosa.

A diferència d'altres monges que tenen una missió més terrenal i aspiren al lideratge polític, amb càrrec inclòs, sor Lucía no aspira a res. És a dir, no cerca res que ja no tingui, no vol deixar la seva vocació religiosa, no considera que això de ser monja és una mena de fix discontinu amb Déu... Senzillament és el que és, una

Tot el que fa sor Lucía,
el que diu, pel que lluita,
el que defensa... tot té
un sentit evangèlic

monja conventual que ha decidit que la seva vocació religiosa tenia sentit en la mesura que dedicava la seva vida als més pobres. I, alhora, denunciava les injustícies des de la trinxera de l'asfalt, a peu de realitat. Per exemple, amb el seu banc d'aliments que dona menjar, diàriament, a centenars de persones. Digna successora de tants homes i dones religiosos que han usat la seva fe per millorar el món, sor Lucía dignifica l'Església catòlica.

I, tanmateix, la volen silenciar. Ella mateixa ha dit a RAC1 que "si em diuen que calli, les pedres cridaran" i ha explicat, amb noms i cognoms, els Floriano, Fernández Díaz, Montoro i Hernando que la volen silenciar. Denuncia pressions polítiques d'alt voltatge per obligar-la a retirar-se, sota amenaça de tancar el convent i dispersar la comunitat de monges que hi viu. I, certament, ha estat cridada a capítol. En espera del que digui el Vaticà –i cal esperar un capteniment obert, atesos els nous aires que s'hi respiren–, no deixa de ser brutal que els mateixos que consideren normal que els purpurats espanyols facin croades ideològiques a favor d'idees regressives i lleis coercitives, es posin nerviosos quan s'exerceix, també en nom de Déu, la mirada crítica. I també devien considerar normal que l'Església catòlica espanyola portés un dictador, assassí de milers de persones, sota pal·li. esclar que també són els mateixos que consideren que el Valle de los Caídos és un bon lloc per anar-hi a meditar. En qualsevol cas, la veu poderosa de sor Lucía és on ha de ser, al costat dels pobres, dels drets dels pobles i de les lluites justes. I ho fa perquè aquest és el missatge evangèlic en què creu. És una veu lluminosa i, per això mateix, els amants de les tenebres la voldrien apagar.●

Anna Pagès

Una escola

En un memorable reportatge sobre l'Escola del Mar, l'historiador Josep M. Ainaud digué que per canviar un país no calien grans batalles, només una escola: "Un lloc de convivència, de formació, on la llibertat i l'amistat, dos grans fonaments de la nostra vida, sàpiguen unir-se més enllà del temps i més enllà de les cendres".

Recordo de sobte aquesta frase durant la visita amb un grup d'alumnes de Magisteri a l'Escola Collaso i Gil. Què ressona com un eco en el temps i entre les generacions en aquest lloc? Durant el recorregut sentim una autèntica proximitat entre nosaltres: l'ambient és especial. L'escola fou inaugurada pel president Macià l'any 1932. Hi ha vitrines als

A. PAGÈS, facultat Ciències d'Educació Blanquerna-URL

passadissos amb fotografies d'aquest passat que hem perdut i enyorat. Un 90% dels infants d'aquesta escola provenen de famílies d'altres cultures. Director i coordinadora ens expliquen les dificultats que troben en aquests moments tràgics de retallades i manca de recursos. Hi ha criatures que sense beca menjador no mengen a casa. Els mestres treballen amb dels assistents socials, els mediadors culturals, amb els casals del barri, els instituts de secundària, les oenagés i Càritas.

El suport de la xarxa institucional és bàsic. Obren les portes de les aules de bat a bat en un gest de magnanimitat que ens commou. Heus aquí una metàfora de l'esperit que els habita: el coratge de no témer l'altre, de convidar-lo a travessar el llindar i que acabi essent "dels nos-

tres". L'hospitalitat que mostren és proporcional a l'angoixa que senten pel que els ha tocat viure. I, tanmateix, tenen idees, les posen en pràctica sense por dels obstacles. Tiren endavant posant tota la vida en la tasca.

Acabada la visita, fem una foto de grup i mentre posem sorgeix, com una remor de fons, el discurs abassegador de la globalització educativa: la ferralla d'innovació, *flipped classrooms*, aprenentatge al llarg de la vida, enquestes i avaluació de competències, blogs i xarxes socials... Al capdavant, què ens cal? Què ens queda, en aquests moments sinistres, quan la política econòmica ha abandonat l'educació i la moral, quan els infants no tenen les condicions mínimes per aprendre en condicions? Allò que ens cal, allò que ens queda, és una escola. Només una escola.●